

ברכה בכל לשון 27

1. ברכות מ: "ועל כולן אם אמר שהכל" עד המשנה
2. סוטה לב. מתחלת המשנה עד "ואלו נאמרין בלשון הקודש"
3. תוספות סוטה לב. ד"ה וקרית שמע מתחילת התוספות עד "וליא למימר דלא נקט" ו"ונראה דהני נאמרין" עד סוף התוספות
4. ביאור הלכה סב:ב ד"ה יכול מתחילת דבריו עד "ומה שכתבתי עוד"
5. רא"ש ברכות זו: "תנ"ה שנים שאכלו מצוה ליחלק" עד סוף דבריו
6. ריטב"א נדרים ב. ד"ה כל כנויי נדרים "וכנוי הנדר הוא שגומר" עד "והוי יודע דכי היכי"
7. ריטב"א בבא בתרא קסד: ד"ה ת"ר הריני נזיר
8. קידושין ו. "אלא ה"ק האומר חרופה ביהודה" עד "במאי עסקינן"
9. ביאור הלכה ס"ב:ב ד"ה יכול "ודע עוד בנראה ל" עד סוף דבריו
10. תוס' ברכות מ: ד"ה אמר

ברכה בכל לשון 27**1. ברכות מ: "ועל כולן אם אמר שהכל" עד המשנה**

ועל כולן אם אמר שהכל וכו'. אתמר, רב הונא אמר: חוץ מן הפת ומן היין; ורבי יוחנן אמר: אפילו פת ויין. נימא כתנאי: ראה פת ואמר כמה נאה פת זו ברוך המקום שבראה - יצא. ראה תאנה ואמר: כמה נאה תאנה זו ברוך המקום שבראה - יצא, דברי רבי מאיר; רבי יוסי אומר: כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות - לא יצא ידי חובתו. נימא, רב הונא דאמר כרבי יוסי, ורבי יוחנן דאמר כרבי מאיר! - אמר לך רב הונא: אנא דאמרי אפילו לרבי מאיר; עד כאן לא קאמר רבי מאיר התם - אלא היכא דקא מדכר שמיה דפת, אבל היכא דלא קא מדכר שמיה דפת - אפילו רבי מאיר מודה. ורבי יוחנן אמר לך: אנא דאמרי אפילו לרבי יוסי, עד כאן לא קאמר רבי יוסי התם - אלא משום דקאמר ברכה דלא תקינו רבנן, אבל אמר שהכל נהיה בדברו דתקינו רבנן - אפילו רבי יוסי מודה.

בנימין רעיא כרך ריפתא ואמר: בריך מריה דהאי פיתא. אמר רב: יצא. והאמר רב: כל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה! - דאמר: בריך רחמנא מריה דהאי פיתא. והא בעינן שלש ברכות! מאי יצא דקאמר רב - נמי, יצא ידי ברכה ראשונה. מאי קמשמע לן - אף על גב דאמרה בלשון חול, תנינא, ואלו נאמרים בכל לשון: פרשת סוטה, וידוי מעשר, קריאת שמע, ותפלה, וברכת המזון! אצטריך, סלקא דעתך אמינא; הני מילי - דאמרה בלשון חול כי היכי דתקינו רבנן בלשון קדש, אבל לא אמרה בלשון חול כי היכי דתקינו רבנן בלשון קדש אימא לא - קמשמע לן.

גופא, אמר רב: כל ברכה שאין בה הזכרת השם - אינה ברכה. ורבי יוחנן אמר: כל ברכה שאין בה מלכות - אינה ברכה. אמר אביי: כוותיה דרב מסתברא, דתניא: אלא עברתי ממצותיך ולא שכחתי. לא עברתי - מלברכך, ולא שכחתי - מלהזכיר שמך עליו, ואילו מלכות לא קתני. ורבי יוחנן - תני ולא שכחתי מלהזכיר שמך ומלכותך עליו.

2. סוטה לב. מתחלת המשנה עד "ואלו נאמרין בלשון הקודש"

מתני'. אלו נאמרין בכל לשון: פרשת סוטה, וידוי מעשר, קרית שמע ותפלה, וברכת המזון, ושבעת העדות ושבעת הפיקדון.

3. תוספות סוטה לב. ד"ה וקרית שמע מתחילת התוספות עד "וליא למימר דלא נקט" ו"ונראה דהני נאמרין" עד סוף התוספות

קרית שמע ותפלה - תימה אמאי שייר הלל וקידוש של שבת וברכת הפירות וברכת המצות וליכא למימר דלא נקט אלא דאורייתא דהא בפרק מי שמתו (ברכות דף כא.) משמע דתפלה וקרית שמע דרבנן ועוד דהתם (דף כ:) משמע דקידוש דאורייתא והכי משמע נמי בריש מסכת נזיר (דף ג:) בשלמא מקרא מגילה איכא למימר להכי שייר דתנא בפ"ב דמגילה (דף יז.) הלועז ששמע אשורית יצא אלא הני אמאי שייר ונראה דהני נאמרים בכל לשון אפי' אינו שומע הלכך לא דמו להני דמתני' דנאמרין דוקא בלשונם.

4. ביאור הלכה סב:ב ד"ה יכול מתחילת דבריו עד "ומה שכתבתי עוד"

יכול לקרותה בכל לשון - עיין במ"ב במה שכתב וה"ה בתפלה ובהמ"ז וקידוש וכו'. והנה אף שהמ"א כתב בשם התוספות דבקיידוש וברכת המצות והלל יוצא אפילו אינו מבין הלשון כבר פסקו האחרונים [הק"ע על הירושלמי פ"ז דסוטה ובספר מגן גבורים ובהגהות ר"א לאנדא] והכריחו בכמה ראיות דאינו יוצא. ומש"כ במ"ב דבלה"ק אפילו אינו מבין הלשון יצא עיין בפמ"ג שמסתפק בזה ומהתימא שהעלים עיניו מדברי הלבוש בסימן קצ"ג שכתב בהדיא שם דהמברך יוצא אף אם אינו מבין הלשון ובאמת שם בסימן קצ"ג לא נסתפק בזה כלל והעתיק שם דברי הלבוש לדינא. וכן כתוב לדינא למעשה בהגהות ר' אלעזר לאנדא בפ"ז דסוטה עיי"ש.

5. רא"ש ברכות ז:ו "תנ"ה שנים שאכלו מצוה ליחלק" עד סוף דבריו

תנ"ה שנים שאכלו מצוה ליחלק בד"א ששניהם סופרים אבל אחד סופר ואחד בור סופר מברכיד ובור יוצא מכאן רוצים להביא ראיה דאשה יוצאה בבהמ"ז בשמיעה אע"פ שאינה מבינה לה"ק ואינה צריכה לברך בלשון שהיא מכירהטו ואין ראיה מכאן דדלמא מיירי הכא שבור מבין לשון הקודש אבל אינו יודע לברך ורש"י הביא ראיה מדתנן במגילה (דף יז א) הלועז ששמע אשורית יצא אע"פ שאין מבין הלשון ויש לדחות דפרסומי ניסא שאני כדאמר התם רבינא האחשתרנים בני הרמכים מי ידעינן מאי ניהו אלא פרסומי ניסא שאני:

6. ריטב"א נדרים ב. ד"ה כל כנויי נדרים "וכנוי הנדר הוא שגומר" עד "והוי יודע דכי היכי"

וכינוי הנדר הוא שגומר לשון נדרו אלא שאינו לשונו מתוקן שאומרו בלשון אחרת והוא מלשון המכנה שם לחבירו כלומר שקורא אותו בשם אחר שאינו שמו (אפאבן) [אף כאן] כיוצא בו שקורא לקרבן קונם או קונח או קונס ולנזיר נזיח נזיק פזיח. וקורא לשבועה שביתה שקוקה ולחרם חרק וחרף כדמפרש ואזיל במתניתין לקמן ובגמרא [לקמן דף י.]. איפליגו בה דר"ל סבר דכינויים לשון שבדו חכמים להיות נודרים בו בכל מקום ובכל זמן כי היכי דלא לימא קרבן לה' דילמא אמר לה' קרבן והוא אסור שהוא קרוב להוציא שם שמים לבעלה ורבי יוחנן סבר לשון אומות שקורין לקרבן קונם ולשבועה שביתה ואם באותו מקום בלבד נדר או נשבע בשמות אלו הרי זה נדר או שבועה גמורה מן התורה והלכתא כר"י ובמקומות אחרים שאין נוהגין בכינויין אלו לא הוי נדר ולא שבועה אבל אם יש להם כנויים אחרים חייב בהם: ומסתברא דלשון לע"ז וער"ב וכיוצא בו ככינויין חשיבי ואסור בהן

7. ריטב"א בבא בתרא קסד: ד"ה ת"ר הריני נזיר

ת"ר הריני נזיר סומכוס אומר [הינא] אחת דיגון שתיים. פירשו בתוספות שזה חייב לנזירות מדין כינויי נזירות כההיא דאומר נזיח, ולא נראה לי דהתם נזיח פזיח אינו שם שום לשון מתוקן כפי מה שפירשנו במקומו, אבל הכא לשון יוני גמור הוא, ואע"פ שהנודר אינו מבין הלשון יפה, כיון דלענין נזירות נתכוין זו נזירות גמורה היא, ומיהו למ"ד התם דכינויים לשון גוים ולפי מה שפירשו בו קצת המפרשים דכל שאר לשונות קרי כינויים לגבי לשון הקודש יש לפרש כפירוש התוספות, אבל אין הפירוש נכון דלשון גוים רוצה לומר גוים המדברים בלשון הקודש לעגי שפה ואין יודעין לדבר לשון מתוקן וכמו שכתב הרמב"ם.

8. קידושין ו. "אלא ה"ק האומר חרופה ביהודה" עד "במאי עסקינן"

איבעיא להו: חרופתי, מהו? ת"ש, דתניא: האומר חרופתי - מקודשת, שכן ביהודה קורין לארוסה חרופה. ויהודה הויא רובא דעלמא? ה"ק: האומר חרופתי - מקודשת, שנאמר: דוהיא שפחה נחרפת לאיש; ועוד, ביהודה קורין לארוסה חרופה. ויהודה ועוד לקרא? אלא ה"ק: האומר חרופה ביהודה - מקודשת, שכן ביהודה קורין לארוסה חרופה.

9. ביאור הלכה ס"ב:ב' ד"ה יכול "ודע עוד בנראה לי" עד סוף דבריו

יכול לקרותה בכל לשון - עיין במ"ב במה שכתב וה"ה בתפלה ובהמ"ז וקידוש וכו'. והנה אף שהמ"א כתב בשם התוספות דבקידוש וברכת המצות והלל יוצא אפילו אינו מבין הלשון כבר פסקו האחרונים [הק"ע על הירושלמי פ"ז דסוטה ובספר מגן גבורים ובהגהות ר"א לאנדא] והכריחו בכמה ראיות דאינו יוצא. ומש"כ במ"ב דבלה"ק אפילו אינו מבין הלשון יצא עיין בפמ"ג שמסתפק בזה ומהתימא שהעלים עיניו מדברי הלבוש בסימן קצ"ג שכתב בהדיא שם דהמברך יוצא אף אם אינו מבין הלשון ובאמת שם בסימן קצ"ג לא נסתפק בזה כלל והעתיק שם דברי הלבוש לדינא. וכן כתוב לדינא למעשה בהגהות ר' אלעזר לאנדא בפ"ז דסוטה עיי"ש. ומה שכתבתי עוד במ"ב דזה אין מצוי וכו' משום דלענ"ד נראה דבלא"ה בודאי לא יצא בק"ש כי אף אם נאמר דמה שאמרינן בכל לשון שאתה שומע לא קאי על לשה"ק דבו אפילו אינו שומע אותו כלל לא נתבטל ממנו שם לשון עיי"ז עכ"פ מי עדיף מאם קרא ולא כיון דלא יצא ע"כ כתבתי דזה אין מצוי וכו'. **ודע עוד דנ"ל בפשיטות דאותן דברים הנאמרינן בכל לשון הוא דוקא אם אנשי אותו המדינה מדברין כך אבל אם אנשי המדינה אינם יכולין לדבר זה הלשון ורק הוא ועוד איזה אנשים יחידים יודעים זה הלשון זה לא נחשב לשון כלל למדינה זו שאינה מכרת בזו הלשון דבשלמא לשה"ק הוא לשון מצד העצם משא"כ שאר לשון אינו כ"א מצד הסכם המדינה וכיון שאין אנשי המדינה זו מכירין בלשון זה לא נקרא לשון כלל וראיה לדברי מקידושין ו' ע"א האומר חרופתי ביהודא מקודשת שכן ביהודא קורין לארוסה חרופה אבל בשארי מקומות אינה מקודשת אף ששניהם כיונו לשם קידושין וקדושין הוא בכל לשון אעפ"כ כיון דאין לשון זה לשון קידושין באותו מקום הוי כאלו נתן כסף ולא אמר כלל דאינה מקודשת וכן כתב הרא"ש ושו"ע דבעינן שיאמר לשון קידושין שבאותו מקום [לבד דעת הרמב"ם דמחמיר בחרופתי] וכעין זה מצאתי כתוב ג"כ בריטב"א על האלפס של נדרים רפ"ק דבכל לשון היינו הלשון שמדברים באותו מקום. ולפ"ז תדע לנכון דמה שכתבנו במ"ב דצריך ג"כ שיבין בזה הלשון היינו דאינו מועיל מה שאנשי המדינה מדברים בזה הלשון והתוספות שמקילין בקידוש וברכת המצות וכו' הוא דוקא באופן זה. (אמנם עיינתי בסי' תר"צ ס"ט דלכאורה לא משמע כדברינו ואולי דבמגילה הקילו משום פרוסום הנס אולם בר"ן שם בהאי ענינא לא משמע כחילוקנו וצ"ע למעשה):**

10. תוס' ברכות מ: ד"ה אמר

אמר אביי כוותיה דרב מסתברא כו' - י"מ דמסתברא ברייתא כוותיה ומיהו רב אלפס פסק כר' יוחנן וכן פסק ר"י דכל ברכה שאין בה מלכות שמים אינה ברכה ולכך היה אומר ר"י שאם היה מדלג מלכות של ברכת המוציא שצריך לחזור ולברך ואפי' דלג תיבת העולם בלבד דמלך לבד אינו מלכות וברכות של שמונה עשרה אין בהן מלכות דאינן באין בפתיחה ובחתימה אין שייך מלכות אבל אלהי אברהם הוי כמו מלכות דאברהם אבינו המליך הקב"ה על כל העולם שהודיע מלכותו ומעין שבע דמצלי בשבת הואיל ויש בה האל הקדוש שאין כמוהו היינו כמו מלכות כמו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד דהוי במקום מלכות ולפי מה דפרישית דכל היכא דכתיב אלהי אברהם הוי כמו מלכות ניחא ולר' יוחנן לא קשיא דלא תני מלכותך דאטו כרוכלא כל האי לימני וליזיל: